

Plan- och exploateringsenheten
Samhällsbyggnadsförvaltningen

Utlåtande - Nedläggning av landsbygds-skolors påverkan på in- och utflyttning.

Samhällsbyggnadsförvaltningen har efter återremitteringen av skolutredningen (LÄN 2026-01-28 §1) ombetts att inkomma med ett utlåtande om skolnedläggningens påverkan på landsbygden av lärande- och kulturförvaltningen. Detta utifrån den forskning av Jan Amcoff, docent i kulturgeografi vid Uppsala universitet, som tidigare diskuterats inom arbetsgruppen. Bakgrunden är att många som engagerat sig i skolfrågan uttryckt att perspektivet saknats.

Forskning

En vanlig oro på landsbygden är att skolnedläggningar ska leda till utflyttning och minskad framtida inflyttning. Inte minst för att landsbygdsskolor utöver tillhandahållandet av grundläggande utbildning ofta fyller andra funktioner som bidragande till social sammanhållning och den lokala ekonomin. Skolan har också ett symboliskt värde för en levande landsbygd. Det Jan Amcoff har gjort i sin forskning är att studera hur nedläggningar av skolor påverkat befolkningsutveckling och flyttmönster genom att analysera demografiska data kring befolknings- och migrationsmönster i områden där skolor lades ner i Sverige mellan åren 1990 och 2004 (Amcoff 2012).

I den publicerade forskningsartikeln från 2012 sammanfattar Amcoff förutsättningarna för studien som att områden med låga födelsetal och därmed färre barn hamnar i situationer där skolor hotas av nedläggning. För politiker och andra beslutsfattare är nedläggningen av dessa skolor inte ett mål i sig, utan en konsekvens av att dessa skolor befinner sig i skärningspunkten mellan ekonomiska begränsningar och möjligheten att säkerställa en likvärdig utbildning.

Det studien visar är att det inte finns något statistiskt tydligt samband mellan en skolnedläggning och ökad utflyttning i områdena runt skolorna, varken i deras närhet eller inom deras upptagningsområden. Ett resultat som överensstämmer med tidigare kvalitativa studier och fallstudier genomförda i ämnet. Resultatet kvarstår även om urvalsgruppen begränsas till familjer med barn, vilka förväntas vara särskilt påverkade av en skolnedläggning.

En förklaring till avsaknaden av effekter är att närvaron av en skola bara är en av många faktorer som personer som flyttar till eller från landsbygden måste ta hänsyn till. Skolnedläggningar innebär inte att barnen förlorar sin rätt till utbildning, utan de transporteras till skolor med buss, vilket är mycket vanligt på landsbygden.

Samhällsbyggnadsförvaltningen har i januari 2026 varit i kontakt med Amcoff om forskningens aktualitet. Amcoff bedömer att samhället inte förändrats på ett sådant vis att människors flytt- och bosättningsbeteenden skulle vara substantiellt annorlunda idag än för 15 år sedan.

Exempel Bäckebo skola

Under de senaste 15 åren har en landsbygdsskola F-6 lagts ner i Nybro kommun. Det är Bäckebo skola som avvecklades från och med höstterminen 2017 efter beslut i kommunfullmäktige (KF 2017-09-19 §136). I underlaget till beslutet framgår att eleverna sedan starten av höstterminen 2016 förflyttats till Alsterbro skola efter att lärande- och kulturförvaltningen misslyckats med att rekryteringen av behöriga lärare efter att tre lärare på kort tid sagt upp sig. Eftersom uppsägningarna medförde omfattande konsekvenser för verksamheten valde skolledningen att utreda om det fanns särskilda skäl varför lärarna sagt upp sig och sammanfattningsvis anges tre generella skäl till att man valt att avsluta sitt arbete på Bäckebo skola. Det första skälet var att man fick ett annat jobb som man hellre ville ha i den hemkommun man bor i, eller att man fick ett annat jobb inom skolkommunen och som man sedan länge redan funderat på. Det andra skälet var att man upplevde att elevantalet var för litet för elevernas sociala miljö och utveckling. Det tredje skälet var att man kände sig ensam i sin del av verksamheten och saknade kollegialt utbyte.

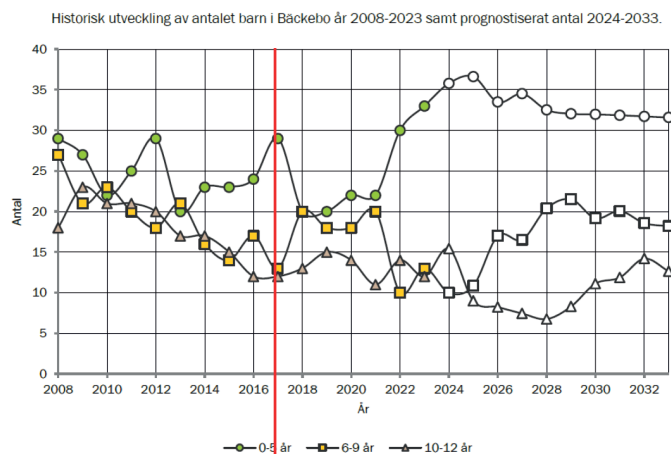
Elever i förskoleklass och grundskola som går på den skola där kommunen har placerat dem har rätt till skolskjuts om avståndet är minst tre kilometer för elev i åk F-3, fyra kilometer åk 4–6 och fem kilometer åk 7–9. Avståndet mellan orterna Bäckebo och Alsterbro är cirka 10 kilometer och mellan Rugstorp och Alsterbro är cirka 20 kilometer, vilket gör att så gott som alla elever som tidigare tillhört Bäckebo skola är behöriga för skolskjuts. Det ska dock understrykas att avstånden som uppges är snabbast bilväg mellan orterna. Det faktiska avståndet och resan för elever som åker skolbuss är längre då upphämtningen sker nära hemmet.

Samhällsbyggnadsförvaltningen kan inte svara på exakt hur in- och utflyttningen i Bäckebo påverkats av skolnedläggningen. Som det redogörs för i Förskole- och skolstrukturutredningen så minskar antalet barn i åldersgruppen 0–12 år i hela

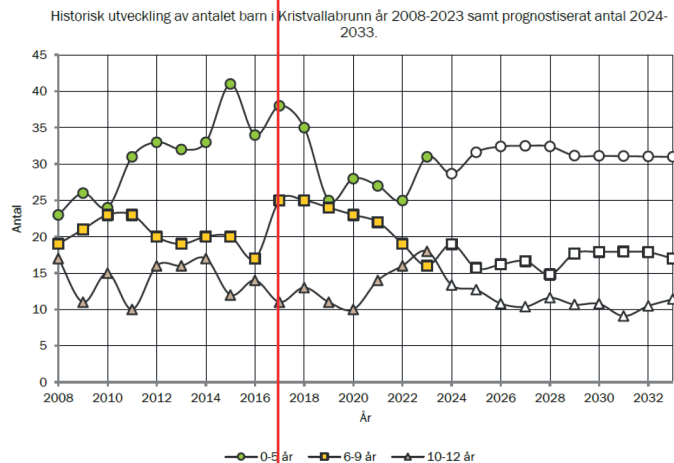

kommunen och inte bara i Bäckebo. Utifrån tillgängliga uppgifter om befolkningen går det dock att föra ett resonemang kring utveckling som har varit från strax före 2017 och efter.

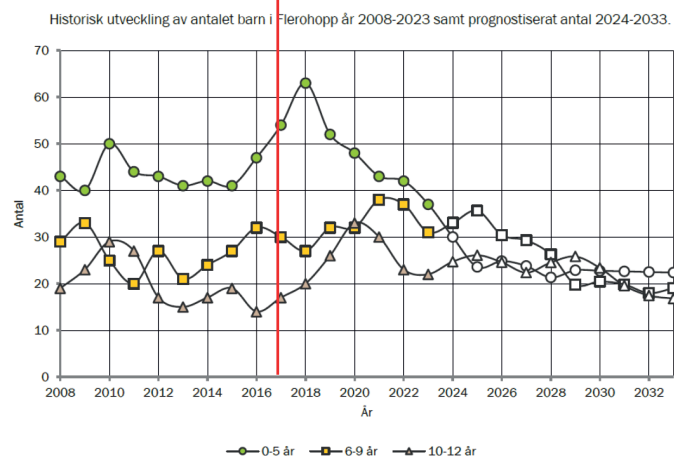
ANTAL BARN EFTER ÅLDERSKATEGORI I BÄCKEBO

ANTAL BARN EFTER ÅLDERSKATEGORI I KRISTVALLABRUNN

ANTAL BARN EFTER ÅLDERSKATEGORI I FLEROHOPP

Tabellerna på föregående sida är ett utdrag ur den befolkningsprognos som kommunen årligen tar fram över skolområden (Statisticon 2024). Datan som sammanställs är hämtad från Statistiska centralbyrån. Tabellerna visar antalet barn efter ålderskategori i Bäckebo, Kristvallabrunn och Flerohopp före och efter nedläggningen av Bäckebo skola. Den röda linjen markerar det år Bäckebo skola lades ner. Jämför man antal barn i ålder 0–5 år, gröna ikoner i tabellen, går det att utläsa en generell trend i alla orter att barnantalet var bland det högsta på flera år runt 2017 för att sedan minska i alla orter, alltså även i Kristvallabrunn och Flerohopp där landsbygdsskolan funnits kvar, för att sedan öka i Bäckebo och Kristvallabrunn runt 2022–2023. I Flerohopp har antalet barn i åldern 0–5 år fortsatt minska. Tabellen över utvecklingen i Bäckebo visar inte heller att det skulle skett en uppenbar minskning av antalet barn i åldern 6–9 eller 10–12 år i direkt anslutning till att skolan lades ner, vilket annars hade kunnat antyda att barnfamiljer valde att flytta från Bäckebo som en konsekvens av nedläggningen.

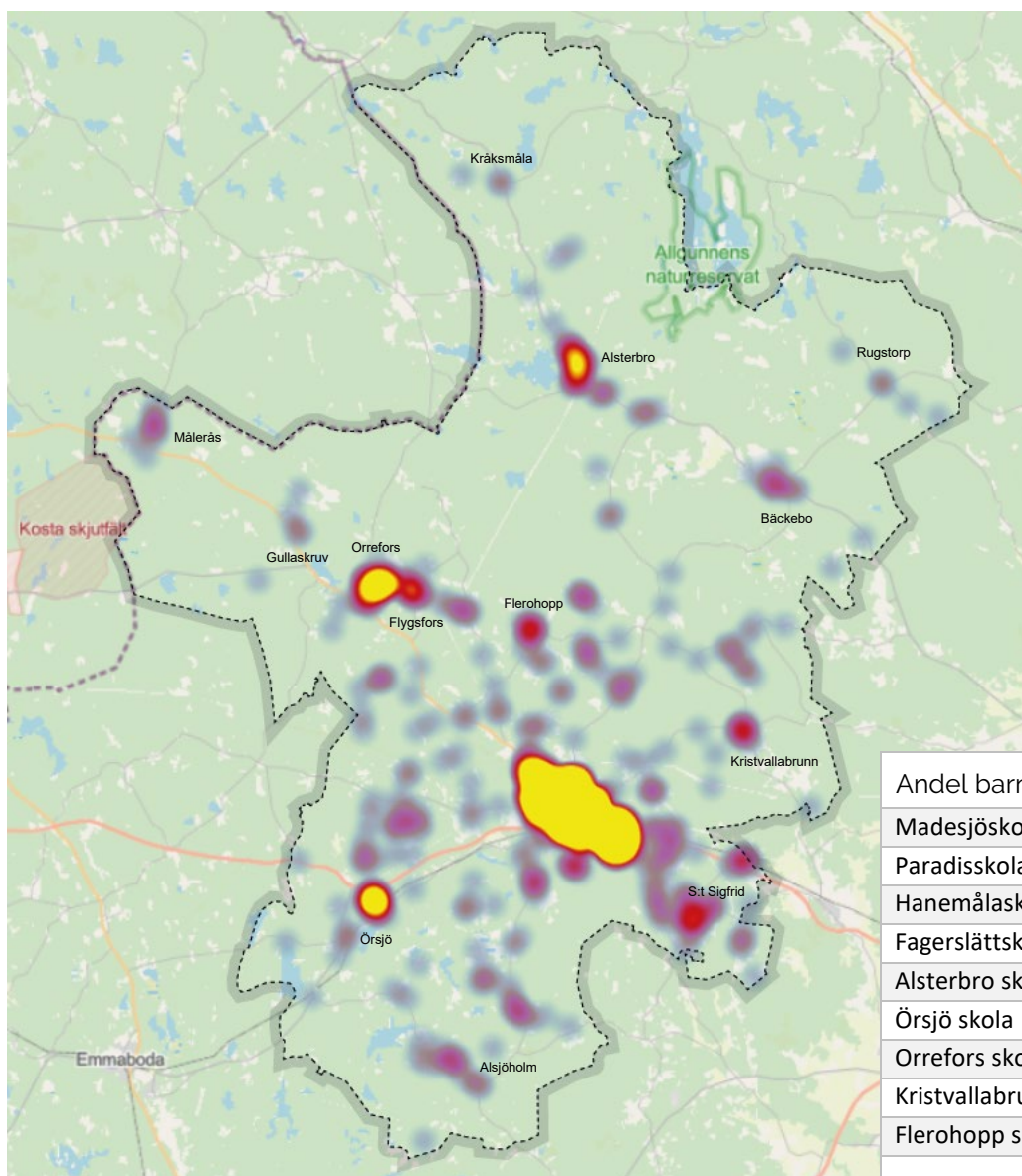
Även om urvalet är begränsat så skulle uppgifterna i tabellerna kunna tolkas som att utvecklingen i Bäckebo är i linje med den forskning som redogörs för ovan, alltså att nedläggningen av en landsbygdsskola inte får den påverkan på in- och utflyttning som många tror. Detta stärks också av uppgifter från lärande- och kulturförvaltningen om att det idag finns 22 barn på 22 tillgängliga platser inskrivna på förskolan i Bäckebo.

Något som forskningen tar upp och samhällsbyggnadsförvaltningen vill understryka är att bara för att nedläggningen av en landsbygdsskola inte har någon betydande påverkan på flyttmönster betyder det inte att det inte innebär andra försämringar. För lokalsamhället har det exempelvis inneburit att arbetstillfällen, även om det var få, har försvunnit och för många har skolan säkerligen också varit en social plats där de som bott inom gång- och cykelavstånd eller haft sina barn på fritids träffat på varandra i samband med hämtning och lämning. För den enskilda eleven har nedläggningen inneburit att fler både behövt åka skolskjuts och fått längre resväg till skolan.

Den huvudsakliga förklaringen som ges i forskningen till varför barnfamiljer i Bäckebo inte flyttade när skolan stängdes är att längre avstånd och skolskjuts inte är tillräckligt stora försämringar för att omvärdera boendet. Enligt uppgifter från lärande- och kulturförvaltningen var det 28 elever som fick sin skolgång flyttad till Alsterbro skola. Av dessa var det 17 elever som reste med buss till skolan och elva som bodde inom tre till fyra kilometer från Bäckebo skola. De flesta barnen, som det ofta är på landsbygden, bodde inte inom gång- och cykelavstånd från skolan.

Sett till kommunen i stort så har Nybro kommun en stor landsbygd och många barn reser med buss till skolan. Detta framgår i tabellen nedan som redovisar andelen skolskjutselever på kommunens grundskolor F-6. Av kartan framgår det att många av de som bor på landsbygden bor utanför tätorterna. Att det är många som bor på landsbygden utanför Nybro är också en del i förklaringen varför barnantalet i landsbygdsskolorna är lågt.

Heatmap (värmekarta) över nuvarande elevunderlag (6–12 år) i hela kommunen. Kartan är en visuell representation av data där barntäthet visas med olika färger. Varma färger gul/rött indikerar hög täthet, medan kalla (lila/blå) visar låg.

Andel barn med skolskjuts

Madesjöskolan	33%
Paradissskolan	2%
Hanemålskolan	15%
Fagerslättskolan	3%
Alsterbro skola	50%
Örsjö skola	35%
Örrefors skola	48%
Kristvallabrunn skola	68%
Flerohopp skola	53%

% är ungefärlig och utgår från antalet elever inskrivna i Kalmar länstrafiks skolportal för skolskjuts. Anpassad grundskola är ej inräknade.

Referens

Amcoff, J. (2012). Do rural districts die when their schools close? Evidence from Sweden around 2000. *Educational Planning*, 20(3), 47–60.

Statisticon. (2024). *Delområdes prognos 2024–2033 Nybro kommun Skolområden*